

นาฏยประดิษฐ์ของประทีป พวงสำลี

นางสุกัญญา ททรัพย์ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0615-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CHOREOGRAPHY OF PRATIN PUANGSUMLEE

Mrs. Sugunya Subprasert

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai Dance**

Department of Dance

Faculty of fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year - 2000

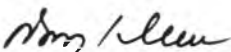
ISBN 974-13-0615-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ นาฏยประดิษฐ์ของประทีน พวงสำลี
โดย นางสุกัญญา ทรัพย์ประเสริฐ
ภาควิชา นาฏยศิลป์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์

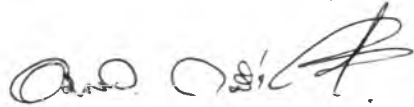
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

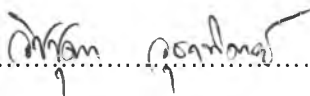

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(อาจารย์จรรมนง แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์สวภา เวชสุทร์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมรา กล้าเจริญ)

.....กรรมการ
(อาจารย์วิชชุดา ฐาติตย์)

สุกัญญา ทรัพย์ประเสริฐ : นาฏยประดิษฐ์ของประทีน พวงลำลี (THE CHOREOGRAPHY OF PRATIN PUANGSAMLEE) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 359 หน้า.

ISBN 974-130-615-6.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานด้านนาฏยศิลป์ของประทีน พวงลำลี ตลอดจน ค้นหารูปแบบและกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏยประดิษฐ์ อันสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตามแบบของอาจารย์ประทีน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า อาจารย์ประทีน พวงลำลี ได้สร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏยประดิษฐ์ไว้มากมาย ซึ่งปรากฏผลงานตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2498 – จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลานานกว่า 40 ปี ซึ่งสามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 95 ชุด แบ่งเป็นประเภทได้ 7 ประเภทดังนี้ 1. ประเภทรำถวายพระพรและรำอวยพร 2. ประเภทเลียนแบบธรรมชาติของสัตว์ 3. ประเภทพันทาง 4. ประเภทเบ็ดเตล็ด 5. ประเภทศาสนาและความเชื่อ 6. ประเภทไม่มีบทร้อง 7. ประเภทที่มีเนื้อหาสอดแทรกข้อคิดและคติเตือนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาผลงานที่อาจารย์ประทีนภาคภูมิใจมากที่สุดและเป็นผลงานที่ได้รับความนิยมเป็นกรณีศึกษา 3 ชุด ได้แก่ 1. ระบำยุดาหวัน 2. ระบำคำคมสมคะเน 3. ระบำพุกะเอี้ยง

จากการศึกษาวิจัยพบว่าอาจารย์ประทีนมีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏยประดิษฐ์ โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะดังนี้ 1. สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความรู้ทางด้านนาฏยศิลป์ที่ได้อาจารย์ประทีนมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบท่ารำ 2. สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ประสบการณ์ในชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกับนาฏยศิลป์จากแหล่งต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ 3. สร้างสรรค์ผลงานโดยปรับให้เหมาะสมตามความสามารถของผู้แสดงแต่ละวัย 4. สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความสามารถด้านการประพันธ์และเลือกสรรเนื้อหาสาระบำสอดแทรกข้อคิดและคติเตือนใจ 5. สร้างสรรค์โดยปรับปรุงแต่งตามยุคสมัย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าอาจารย์ประทีน พวงลำลีเป็นครุนาฏยศิลป์และนักนาฏยประดิษฐ์ที่มีบทบาทสำคัญอีกท่านหนึ่งต่อวงการนาฏยศิลป์ไทย ผลงานทั้งหมดล้วนเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏยศิลป์สืบไป

ภาควิชา นาฏยศิลป์
สาขาวิชา นาฏยศิลป์ไทย
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

418000000 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD : CHOREOGRAPHY

SUGUNYA SUBPRASERT : THE CHOREOGRAPHY OF PRATIN PUANGSUMLEE.

HESIS ADVISOR : ASSISST. PROF.SURAPONE VIRULRAK, Ph.D, 359 pp.

ISBN 974-130-615-6.

This thesis aims to study the life and works of Ajarn Pratin Puangsumlee, an important Thai dance teacher, in order to understand the forms and techniques she has used in creating her works of choreography which reflect her unique style.

The study found that for more than forty years, from 1955 up to present Ajarn Pratin Puangsumlee has created a lot of works in Thai dances. The researcher can collect ninety five dances created by her which can be divided into seven categories as follows : 1) dances to bless the king or ordinary people, 2) dances imitating animals' characters, 3) dances for the Thai drama called "Phan - tang," 4) miscellaneous dances, 5) dances based on religions and beliefs, 6) dances to be performed with music only (without lyrics) and 7) dances implying morality teaching. Among these works, the researcher (has) selected three famous dances : 1) "Yudawan Dance", 2) "Khan-Khom-Som-Khanay Dance", and 3) "Thui-Ka-Leng Dance", as case studies.

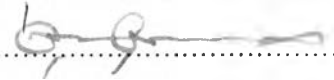
The research found that Ajarn Pratin's creation of Choreography for a large number of Thai dances manifests the following five characteristics : 1) The application of her knowledge in choreography as learned from the Dramatic Arts College, 2) the application of life experiences related to choreography both in Thai and foreign cultures, 3) the adaptability of works to suit the abilities of performers of various ages, 4) the ability in composing and selecting the contents of songs suitable for the teaching of morality, 5) the ability to adapt the works to the changing time and society. In conclusion, Ajarn Pratin Puangsumlee is one of the dance teachers and choreographers who play important roles in Thai dances whose works will remain examples and guidelines for the creation of Thai dances forever.

Department Of Dance

Field of study Thai Dance

Academic year 2000

Student's signature

Advisor's signature

Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุพหล วิรุฬห์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สวภา เวชสุวรักษ์ อาจารย์วิชชุตา วุฒาพิศัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมรา กล้าเจริญ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประทีน พวงสำลี เจ้าของผลงานที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ สานิตทำรำ ตลอดจนอนุเคราะห์ภาพถ่าย เทปวีดิทัศน์ หนังสือตำราทางศิลปกรรม รวมทั้งขอกราบตวงวิญญาณของคุณชฎาภรณ์ พวงสำลี บุตรบุญธรรมของอาจารย์ประทีน พวงสำลี ซึ่งได้คอยช่วยเหลือผู้ช่วยวิจัยในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบุคคลหลายท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชมนาด กิจจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบูรณ์ สุขสงวน อาจารย์ศากล เมืองสาคร อาจารย์ศุติพร สังฆมรรพ อาจารย์มนัสชัย สุขนาค อาจารย์นวลน้อย ล้ำนองคำ อาจารย์ศิริกุล วัชรบุตร อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ อาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ (ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งทุกท่านที่กล่าวถึงนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา พ้องอ้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พันตำรวจโท สิชัยสิทธิ์ ทวีทรัพย์ประเสริฐ เด็กหญิงพิมพ์ขวัญ ทวีทรัพย์ประเสริฐ คุณศิริวัฒน์ ไกรสินธุ์ ที่ได้ช่วยสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ รวมทั้งผู้สืบสานงานนาฏศิลป์ไทยทุกท่าน และผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สุกัญญา ทวีทรัพย์ประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 ชีวิตประวัติและผลงานของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	11
2.1 ชีวิตประวัติของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	11
2.2 ผลงานของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	19
2.2.1 ผลงานด้านการแสดง.....	19
2.2.2 ผลงานด้านหนังสือ ตำราเรียนทางนาฏยศิลป์.....	24
2.2.3 ผลงานด้านละคร.....	27
2.2.4 ผลงานการประดิษฐ์ระบำ.....	32
3 นาฏยประดิษฐ์ของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	84
3.1 แง่บันดาลใจในการสร้างสรรค์งาน.....	85
3.2 นาฏยประดิษฐ์ของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	87
3.3 โครงสร้างของผลงานด้านนาฏยประดิษฐ์.....	124
3.3.1 การแบ่งแวงและการเคลื่อนไหวบนเวที.....	124
3.3.2 อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	132
3.3.3 เครื่องแต่งกาย.....	133
3.3.4 ท่าท่า.....	134
3.3.5 ดนตรีและเพลง.....	134

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.4	กลวิธีในการคิดประดิษฐ์ของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	137
3.5	ประเภทของนาฏยประดิษฐ์ของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	144
3.5.1	นาฏยประดิษฐ์ประเภทรำถวายพระพวงและรำถวายพ.....	144
3.5.2	นาฏยประดิษฐ์ประเภทเลียนแบบธรรมชาติของสัตว์.....	145
3.5.3	นาฏยประดิษฐ์ประเภทพันทาง.....	146
3.5.4	นาฏยประดิษฐ์ประเภทเบ็ดเตล็ด.....	146
3.5.5	นาฏยประดิษฐ์ประเภทศาสนาและความเชื่อ.....	147
3.5.6	นาฏยประดิษฐ์ประเภทไม่มีบทร้อง.....	147
3.5.7	นาฏยประดิษฐ์ประเภทที่มีเนื้อหาสอดแทรกคติเตือนใจ.....	147
4	นาฏยลักษณะของอาจารย์ประทีน พวงสำลี.....	181
4.1	ระบำยูดาหวัน.....	182
4.2	ระบำคำคมสมคณ.....	226
4.3	ระบำทูกงเขี้ยว.....	270
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	306
	รายการอ้างอิง.....	314
	ภาคผนวก.....	316
	ภาคผนวก ก ตัวอย่างผลงานการประพันธ์เพลงสำหรับเด็ก.....	317
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างผลงานบทละครสำหรับเด็ก.....	321
	ภาคผนวก ค ตัวอย่างผลงานการเขียนบทละครเรื่อง ยูดาหวัน.....	338
	ภาคผนวก ง ประมวลภาพวิธีการดำเนินการวิจัย.....	354
	ประวัติผู้วิจัย.....	359

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังปฏิบัติท่ารำ เพลงแม่บทใหญ่ โดยแต่งชุดยืนเครื่องละครพะ.....	45
2	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังปฏิบัติท่ารำ เพลงแม่บทใหญ่ โดยกำลังปฏิบัติท่ายู่ฟ้อนหาง.....	46
3	ภาพอาจารย์ประทีนแสดงเป็นขุนแผนตอนออกกรบ จากละครพันทางเรื่อง ขุนช้างขุนแผน.....	47
4	ภาพอาจารย์ประทีนถ่ายรูปลูกับหลวงวิลาส วงงาม ครูโชน.....	48
5	ภาพอาจารย์ประทีนขณะกำลังแสดงเป็นหลวงต่างใจ ตอนปลอมเป็นพม่า บนเวที ณ โจงละครแห่งชาติ.....	49
6	ภาพอาจารย์ประทีนแสดงเป็นท้าวสามล จากละครเรื่องสังข์ทอง ตอนหน่อหาปลา.....	50
7	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังซ้อมรำบทปุ่จ้าวสมิงทรายที่ประเทศพม่า.....	51
8	ภาพอาจารย์ประทีนกับเพื่อนร่วมรุ่นและเล่นละคร อาจารย์สุวรรณีชลาบุศยะห์ ศิลปินแห่งชาติ.....	52
9	ภาพอาจารย์ประทีน กำลังนั่งปรึกษางานเขียนบทละครร่วมกับศาสตราจารย์ ดร.มนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ.....	53
10-11	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังแสดงละครเรื่องราชาธิราชในบทบาทของพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง.....	54
12	ภาพผลงานการเขียนละครและกำกับการแสดงเรื่อง ศรีทนาง.....	55
13 - 14	ภาพผลงานการกำกับการแสดงละคร เรื่อง โสนน้อยเรือนงาม และละครพันทางเรื่อง ขุนช้างขุนแผน.....	56
15	ภาพผลงานเขียนบทละครและกำกับการแสดงละครโทรทัศน์ เรื่อง ความลับของสตีลา.....	57
16	ภาพผลงานการเขียนบทละครและกำกับการแสดงละครโทรทัศน์เรื่อง แก้วฟ้า.....	58
17	ภาพผลงานละครเรื่อง ยุคดาววัน.....	59

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
18	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังถวายของให้แก่ครูอาคม สายาคม เมื่อครั้งเปิดโรงเรียนเยาวนาฏนาฏศิลป์.....	60
19	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังรับมอบอาวุธจากครูอาคม สายาคม เมื่อครั้งเปิดโรงเรียนเยาวนาฏนาฏศิลป์.....	61
20	ภาพผลงานการแสดงของนักเรียนโรงเรียนเยาวนาฏนาฏศิลป์.....	62
21	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังฝึกรำกริชอินโดนีเซีย ณ สถานทูตอินโดนีเซีย..	63
22	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำระบำยูดาหวันให้แก่คณะสมาชิกครูอบรมภาคฤดูร้อนของครูสภา.....	64
23	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตแม่แบบการยกเท้าของละครพะให้แก่คณะครูอบรมภาคฤดูร้อน.....	65
24	ภาพอาจารย์ประทีนเมื่อครั้งได้รับเชิญเป็นวิทยากรสาธิตท่ารำระบำญี่ปุ่น.....	66
25	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำอุยฉายณา.....	67
26	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังฝึกซ้อมระบำมาเลย์คู่กับอาจารย์ศิริกุล วรรณต	68
27	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำกริชให้แก่สมาชิก อศร.....	69
28	ภาพอาจารย์ประทีนและผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมบูรณ์ สุขสงวน กำลังสาธิตท่ารำในชุดระบำชาวนาน่ารัก.....	70
29	ภาพอาจารย์ประทีนถ่ายภาพกับลูกศิษย์สถาบันราชภัฏธนบุรี.....	71
30	ภาพอาจารย์ประทีนถ่ายภาพพร้อมกับกลุ่มแม่บ้านจังหวัดนครพนม.....	72
31	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำในชุดคำคมสมคะเน.....	73
32	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำในชุดคำคมสมคะเน.....	74
33	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่ารำการแสดงชุดระบำยูดาหวัน.....	75
34	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังทำพิธีบวงสรวงพระดวงวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ร่วมกับคณะครูโรงเรียนพะฤทธิยคอนแวนต์.....	76
35	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังฝึกซ้อมท่ารำในชุด ระบำไตรสรณคมให้กับลูกศิษย์โรงเรียนสิวลี.....	77

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
36	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตทำรำเพลงแม่บทใหญ่ ทำพิสมัย ขณะไป เผยแผ่วัฒนธรรมไทย ณ ประเทศญี่ปุ่น.....	78
37	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังแสดงรำชาติชาติคู่กับควนูนาค ทรรณานนท์ ณ ประเทศญี่ปุ่น.....	79
38	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังแสดงทำรำ สี่ลายกษ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.มีทนี รัตนิน เป็นผู้บรรยาย ณ ประเทศญี่ปุ่น.....	80
39	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสอนนักศึกษาญี่ปุ่น.....	81
40	ภาพอาจารย์ประทีน ถ่ายภาพร่วมกับคณะนักศึกษาญี่ปุ่น ศาสตราจารย์มีทนี รัตนิน อาจารย์บุญนาค ทรรณานนท์.....	82
41	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังฝึกซ้อมลูกศิษย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อไปเผยแผ่วัฒนธรรมไทย ณ มหาวิทยาลัยคอนนอท ประเทศอังกฤษ	83
42	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุดพม่าสายฝน แสดงโดยนักเรียนจากโรงเรียน เสาวภา.....	150
43	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุดพม่าสายฝน แสดงโดยนักเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.....	151
44	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุดระบำภารตะ.....	152
45	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุดระบำภารตะ แสดงโดยนักเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.....	153
46	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุดระบำวงสรวง แสดงโดยนักเรียนฝึกหัด ครู วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.....	154
47	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด รำถวายพระพมหาราชเจ้าสมภพ.....	155
48	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบำดอกไม้เงินดอกไม้ทอง.....	156
49	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด รำสมโภชกรุงสองร้อยปี.....	157
50	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด รำดาบอนงค์.....	158

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
51	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าสวัสดิสงคราม.....	159
52	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าภูติหรรษา.....	160
53	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่ากินรี.....	161
54	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าสามเส้า.....	162
55	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าพัดจีน.....	163
56	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าหนูน้อยดอกลอย.....	164
57	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าสาวน้อยเก็บดอกไม้.....	165
58	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าเทพธิดาดอย.....	166
59	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าสาวน้อยลอยชาย.....	167
60	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่านางในประกายแก้ว.....	168
61	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าเปิดไก่อ.....	169
62	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าเปิดน้อย.....	170
63	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าหุ่นไล่กา.....	171
64	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าชาวเขาหรรษา.....	172
65	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่านกกระจาบ.....	173
66	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าเพื่อนบ้านสมานมิตร.....	174
67	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าหนูรักเมืองไทย.....	175
68	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าฟิลิปปินส์.....	176
69	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าชื่นชิตมิตรกอฬ.....	177
70	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าโศภมณ.....	178
71	ภาพอาจารย์ประทีนกำลังสาธิตท่าระบำชุดมีแฟนหรือยังจะให้กับ นักเรียนโรงเรียนสุจริตณัฏฐ์.....	179
72	ภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ชุด ระบุว่าเปิดไก่อ.....	180
73 – 104	ภาพท่ารำในนาฏยลักษณะของอาจารย์ประทีนชุด ระบุว่ายูดาหวัน.....	184
105-136	ภาพท่ารำในนาฏยลักษณะของอาจารย์ประทีนชุด ระบุว่าคำคมสมคณ.....	228
137-163	ภาพท่ารำในนาฏยลักษณะของอาจารย์ประทีนชุด ระบุว่าทุกกษธี.....	271

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
164	ภาพวิธีการดำเนินการวิจัย อาจารย์ประทีนกำลังให้การสัมภาษณ์ผู้วิจัย..	356
165	ภาพวิธีการดำเนินการวิจัย อาจารย์ศากุล กำลังให้การสัมภาษณ์ผู้วิจัย...	357
166	ภาพอาจารย์ประทีนถ่ายภาพกับผู้วิจัย หน้าโรงเรียนสีวลี.....	358